

ЗАКОН

О ОСНОВНОМ ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет Закона

Члан 1.

Овим законом уређује се основно образовање и васпитање, као део јединственог система образовања и васпитања.

Основно образовање и васпитање остварује се у складу са Уставом, законом којим се уређују основе система образовања и васпитања (у даљем тексту: Закон), потврђеним међународним конвенцијама, повељама, споразумима и овим законом.

Термини изражени у овом закону у граматичком мушком роду подразумевају природни женски и мушки род лица на која се односе.

Делатност основног образовања и васпитања

Члан 2.

Основно образовање и васпитање је делатност од непосредног друштвеног интереса и остварује се као јавна служба.

Образовно-васпитни рад у смислу овог закона обухвата наставу и друге облике организованог рада са ученицима.

Члан 3.

Делатност основног образовања и васпитања обавља основна школа (у даљем тексту: школа), и то:

- 1) основна школа;
- 2) основна школа за образовање одраслих;
- 3) основна музичка школа;
- 4) основна балетска школа;
- 5) основна школа за ученике са сметњама у развоју.

Делатност основног образовања одраслих остварује се у складу са Законом и посебним законом који уређује област образовања одраслих.

Школа обавља делатност основног образовања и васпитања остваривањем школског програма, у школском и другом простору, организовањем издвојеног одељења школе.

Право на основно образовање и васпитање

Члан 4.

Свако лице има право на бесплатно и квалитетно основно образовање и васпитање у јавној школи.

Ученик јавне школе може бесплатно да користи књиге, школски материјал, превоз, исхрану, као и смештај када је то потребно, у складу са законом.

Обавезност основног образовања и васпитања

Члан 5.

Основно образовање и васпитање обавезно је и остварује се у складу са законом.

Припремни предшколски програм остварује се у складу са законом и део је обавезног образовања и васпитања.

Члан 6.

Родитељ, односно старатељ дужан је да обезбеди да његово дете ипише и редовно похађа школу.

Члан 7.

Дете држављанин Републике Србије има право да основно образовање и васпитање стиче у националној школи.

Члан 8.

Родитељ, односно старатељ ученика има право да за своје дете изабере основно образовање и васпитање у јавној или приватној школи, односно образовање код куће или на даљину.

Задатак школе

Члан 9.

Основни задатак школе је да омогући квалитетно образовање и васпитање за свако дете и ученика, под једнаким условима, без обзира где се школа налази, односно где се образовање и васпитање одвија.

Лица која обављају образовно-васпитни рад и друга лица запослена у школи нарочито ће промовисати једнакост међу свим ученицима и активно се супротстављати свим врстама дискриминације и насиља.

Образовање и васпитање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом

Члан 10.

Ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом, у смислу овог закона, јесте дете код кога је сметња наступила услед органског поремећаја у: менталном, сензорном, говорно-језичком и физичком развоју или као последица хроничних и системских болести.

Ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом стиче основно образовање и васпитање по правилу у школи заједно са осталим ученицима, а када је то у најбољем интересу ученика у школи за ученике са сметњама у развоју, у складу са Законом.

Ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом има право на индивидуални образовни план, у складу са Законом.

Образовање и васпитање ученика са изузетним способностима

Члан 11.

Ученик са изузетним способностима има право на индивидуални образовни план који омогућава да се његов развој и напредовање одвија према способностима и интересовањима, у складу са Законом.

Ученик са изузетним способностима уписан у први разред средње музичке, односно балетске школе, који је завршио седми разред основне школе има право да полагањем разредних испита заврши школу.

Ученик са изузетним музичким, односно балетским способностима има право да стиче музичко или балетско образовање и васпитање на основу јединственог школског програма за таленте који се доноси на основу наставног плана и програма основног образовања и васпитања и наставног плана и програма музичког или балетског образовања и васпитања.

Језик остваривања образовно-васпитног рада

Члан 12.

Образовно-васпитни рад остварује се на српском језику.

За припаднике националне мањине образовно-васпитни рад остварује се и на језику и писму националне мањине, односно двојезично, ако се приликом уписа у први разред за то определи најмање 15 ученика.

Школа може да остварује образовно-васпитни рад на језику и писму националне мањине, односно двојезично и за мање од 15 ученика уписаних у први разред, уз сагласност министарства надлежног за послове образовања (у даљем тексту: Министарство), у складу са законом. Сагласност за остваривање школског програма на језицима националних мањина за мање од 15 ученика Министарство даје по прибављеном мишљењу одговарајућег националног савета националне мањине у складу са законом којим се уређује надлежност националних савета националних мањина. Ако национални савет националне мањине не достави мишљење у року од 15 дана од дана пријема захтева, сматра се да је мишљење дато.

Када се образовно-васпитни рад остварује на језику и писму националне мањине, школа је у обавези да за ученика организује наставу српског језика.

Када се образовно-васпитни рад остварује на српском језику, за ученика припадника националне мањине организује се настава језика националне мањине са елементима националне културе као изборни предмет.

Образовно-васпитни рад може да се изводи на страном језику, односно двојезично, уз сагласност Министарства.

Када се образовно-васпитни рад остварује на страном језику, ученику се организује настава српског језика.

Ближе услове за остваривање програма образовно-васпитног рада на страном језику, односно двојезично прописује министар надлежан за послове образовања (у даљем тексту: министар).

Образовно-васпитни рад за ученике који користе знаковни језик, односно посебно писмо или друга техничка решења остварује се у складу са Законом.

II. ШКОЛА

Члан 13.

Према програму образовања и васпитања који остварује, школа може да буде национална школа или страна школа.

Наставни план и програм донет на основу Закона остварује национална школа.

Страни програм у складу са Законом остварује страна школа.

Члан 14.

Према оснивачу, школа може да буде јавна школа или приватна школа.

Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе је оснивач јавне школе.

Друго домаће и страном правно или физичко лице је оснивач приватне школе.

Јавна школа

Члан 15.

Јавна школа оснива се у складу са актом о мрежи школа.

Мрежа школа треба да је рационална и да обезбеђује остваривање једнаког права на доступност образовања и васпитања свим ученицима на одређеном подручју.

Доступност мреже подразумева могућност стицања образовања и васпитања у седишту или другом објекту, организовањем издвојеног одељења школе, примерено удаљеном од места становања, уз инфраструктурну повезаност и услове који не угрожавају здравље и безбедност ученика.

Приватна школа

Члан 16.

Приватна школа оснива се у складу са Законом.

Уколико има више оснивача приватне школе њихова међусобна права и обавезе уређују се уговором.

Национална и страна школа

Члан 17.

Национална школа оснива се као јавна, а може да се оснује и као приватна школа.

Страну школу оснива страна држава, страном правно или физичко лице, у складу са Законом.

Јавна исправа коју издаје страна школа признаје се и изједначава са јавном исправом коју издаје национална школа, након спровођења поступка признавања стране школске исправе.

Школа за образовање ученика са сметњама у развоју

Члан 18.

У школи за образовање ученика са сметњама у развоју школују се деца без обзира на врсту сметње.

Ради унапређивања инклузивног образовања и васпитања, школа за образовање ученика са сметњама у развоју пружа подршку школи у систему редовног образовања и васпитања.

Школа у систему редовног образовања и васпитања у којој стичу образовање и ученици са сметњама у развоју и инвалидитетом може да ангажује васпитача, наставника или стручног сарадника, који је запослен у школи за образовање ученика са сметњама у развоју, у складу са Законом.

Ангажовање запосленог из става 3. овог члана, врши се на основу мишљења интерресорне комисије за процену потреба за пружањем додатне образовне, здравствене или социјалне подршке ученику у складу са Законом.

Школа посебне педагошке оријентације

Члан 19.

Приватна школа може да се оснује и као школа посебне педагошке оријентације (Монтесори, Декроли, Штајнер и слични програми) када Министарство утврди да реализација њеног програма обезбеђује остваривање стандарда за завршетак основног образовања и васпитања.

Школа из става 1. овог члана мора да поседује сертификат међународно признатог удружења школа исте педагошке оријентације.

Издвојено одељење

Члан 20.

Школа која има решење о верификацији, може да обавља делатност ван седишта у издвојеном одељењу (објекту школе или другом простору) ако испуњава услове прописане Законом.

Настава и други облици образовно-васпитног рада ван седишта школе остварују се уз уважавање демографских, географских, економских и културних специфичности.

Школа може почети са радом ван седишта, по добијању решења о верификацији за обављање делатности у издвојеном одељењу, у складу са Законом.

III. ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Циљеви основног образовања и васпитања

Члан 21.

Циљеви основног образовања и васпитања јесу:

1) пун и усклађен интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета и ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;

2) стицање квалитетних знања и вештина и формирање вредносних ставова, језичке, математичке, научне, уметничке, културне, медијске, техничке, финансијске и информатичке писмености, неопходних за наставак школовања и активну укљученост у живот породице и заједнице;

3) развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса, као и изражавање на језицима различитих уметности;

4) развој способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација, уз вешто и ефикасно коришћење медија и информационо-комуникационих технологија;

5) оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању и свакодневном животу;

6) развој мотивације за учење и оспособљавање за самостално учење и образовање током целог живота;

7) развој свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свог мишљења;

8) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;

9) развој кључних компетенција потребних за живот у савременом друштву;

10) развој и практиковање здравог начина живота, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;

11) развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине, еколошке етике и заштите животиња;

12) развој способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, квалитетне и ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад и неговање другарства и пријатељства;

13) развијање способности за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву заснованом на поштовању људских и грађанских права, као и основних вредности правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности;

14) формирање ставова, уверења и система вредности, развој личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности држави Србији, поштовање и неговање српског језика и свог језика, традиције и културе српског народа, националних мањина и етничких заједница, других народа, развијање мултикултурализма, поштовање и очување националног и светског културног наслеђа;

15) развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне и узрасне равноправности и толеранције.

Исходи

Члан 22.

Након завршетка основног образовања и васпитања ученици ће:

1) имати усвојен интегрисани систем научно заснованих знања о природи и друштву и бити способни да тако стечена знања примењују и размењују;

2) умети да ефикасно усмено и писмено комуницирају на српском, односно на српском и језику националне мањине и најмање једном страном језику користећи се разноврсним вербалним, визуелним и симболичким средствима;

3) бити функционално писмени у математичком, научном и финансијском домену;

4) умети да ефикасно и критички користе научна знања и технологију, уз показивање одговорности према свом животу, животу других и животној средини;

5) бити способни да разумеју различите форме уметничког изражавања и да их користе за сопствено изражавање;

6) бити оспособљени за самостално учење;

7) бити способни да прикупљају, анализирају и критички процењују информације;

8) моћи да идентификују и решавају проблеме и доносе одлуке користећи критичко и креативно мишљење и релевантна знања;

9) бити спремни да прихвате изазове и промене уз одговоран однос према себи и својим активностима;

10) бити одговорни према сопственом здрављу и његовом очувању;

11) умети да препознају и уваже људска и дечја права и бити способни да активно учествују у њиховом остваривању;

12) имати развијено осећање припадности сопственој породици, нацији и култури, познавати сопствену традицију и доприносити њеном очувању и развоју;

13) знати и поштовати традицију, идентитет и културу других заједница и бити способни да сарађују са њиховим припадницима;

14) бити способни да ефикасно и конструктивно раде као чланови тима, групе, организације и заједнице.

IV. ПРОГРАМИ И ОРГАНИЗАЦИЈА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

Програми

Члан 23.

Образовно-васпитни рад остварује се на основу школског програма, у складу са Законом.

Школа може да остварује и:

- 1) школски програм за образовање одраслих;
- 2) школски програм за музичко образовање;
- 3) школски програм за балетско образовање;
- 4) индивидуални програм српског језика, односно језика националне мањине за ученике који не познају језик на којем се изводи настава;
- 5) предшколски програм, односно припремни предшколски програм;
- 6) друге програме усмерене на унапређивање и повећање квалитета образовно-васпитног рада.

Наставни предмети

Члан 24.

У школи се изучавају наставни предмети прописани наставним планом и програмом, у складу са Законом.

Наставни предмети јесу:

- 1) обавезни предмети;
- 2) изборни предмети прописани Законом и наставним планом и програмом.

У приватној школи, уместо изборних предмета прописаних наставним планом и програмом, школа може да реализује наставу других предмета према школском програму.

У школи се могу изучавати и факултативни предмети, у складу са школским програмом.

Развојни план

Члан 25.

Школа доноси развојни план у складу са Законом и овим законом.

Развојни план школе садржи и:

- 1) мере унапређивања образовно-васпитног рада на основу анализе резултата ученика на завршном испиту;
- 2) мере за унапређивање доступности и квалитета образовања и васпитања за децу и ученике којима је потребна додатна подршка;
- 3) мере превенције насиља и повећања сарадње међу ученицима, наставницима и међу ученицима и наставницима;
- 4) мере превенције осипања ученика;
- 5) друге мере усмерене на достизање циљева образовања и васпитања који превазилазе садржај појединих наставних предмета;
- 6) план припреме за завршни испит;
- 7) план укључивања школе у националне и међународне развојне пројекте;
- 8) план стручног усавршавања наставника, стручних сарадника и директора;
- 9) мере за увођење иновативних метода наставе, учења и оцењивања ученика;
- 10) план напредовања и стицања звања наставника и стручних сарадника;
- 11) план укључивања родитеља, односно старатеља у рад школе;
- 12) план сарадње и умрежавања са другим школама и установама;
- 13) друга питања од значаја за развој школе.

Развојни план садржи и мерила за праћење остваривања развојног плана.

Развојни план служи као ослонац за израду школског програма и годишњег плана рада школе.

Школски програм

Члан 26.

Школски програм је документ на основу којег се остварује развојни план и укупан образовно-васпитни рад у школи.

Школски програм представља основу на којој сваки наставник и стручни сарадник планира и реализује свој рад.

Школски програм омогућава оријентацију ученика и родитеља, односно старатеља у избору школе, праћење квалитета образовно-васпитног процеса и његових резултата, као и процену индивидуалног рада и напредовања сваког ученика.

Школски програм се доноси на основу наставног плана и програма у складу са Законом.

Поједини делови школског програма иновирају се у току његовог остваривања.

Школа објављује школски програм у складу са Законом и општим актом школе.

Школски програм садржи:

- 1) циљеве школског програма;
- 2) наставни план основног образовања и васпитања;
- 3) програме обавезних и изборних предмета по разредима, са начинима и поступцима за њихово остваривање;
- 4) програм допунске и додатне наставе;
- 5) програм културних активности школе;
- 6) програм школског спорта и спортских активности;
- 7) програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања;
- 8) програм слободних активности ученика;
- 9) програм професионалне оријентације;
- 10) програм здравствене заштите;
- 11) програм социјалне заштите;
- 12) програм заштите животне средине;
- 13) програм сарадње са локалном самоуправом;
- 14) програм сарадње са породицом;
- 15) програм излета, екскурзија и наставе у природи;
- 16) програм рада школске библиотеке;
- 17) начин остваривања других области развојног плана школе који утичу на образовно-васпитни рад.

Индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по индивидуалном образовном плану чине прилог школског програма.

Када школа реализује факултативни предмет, његов програм саставни је део школског програма.

Саставни део школског програма је и програм безбедности и здравља на раду који обухвата заједничке активности школе, родитеља, односно старатеља и јединице локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.

Школски програм за образовање одраслих, школски програм за музичко образовање и васпитање, школски програм за балетско образовање и васпитање, предшколски програм, односно припремни предшколски програм део су школског програма када их школа остварује.

У оквиру школског програма основна музичка, односно основна балетска школа може да остварује и програм музичког, односно балетског васпитања и образовања за децу предшколског узраста у трајању до једне године.

У оквиру школског програма, за децу и ученике који не познају српски језик, школа може да реализује и програм за стицање елементарних знања из српског језика.

Начела израде школског програма

Члан 27.

Школски програм утемељен је на начелима:

- 1) усмерености на процесе и исходе учења;
- 2) заснованости на стандардима, уз систематско праћење и процењивање квалитета програма;
- 3) уважавања узрасних карактеристика у процесу стицања знања и вештина, формирања ставова и усвајања вредности код ученика;
- 4) хоризонталне и вертикалне повезаности у оквиру предмета и између различитих наставних предмета;
- 5) поштовања индивидуалних разлика међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања, као и могућности личног избора у слободним активностима;
- 6) заснованости на партиципативним, кооперативним, активним и искуственим методама наставе и учења;
- 7) уважавања искуства, учења и знања која ученици стичу ван школе и њихово повезивање са садржајима наставе;
- 8) развијања позитивног односа ученика према школи и учењу, као и подстицања учениковог интересовања за учење и образовање у току целог живота;
- 9) коришћења позитивне повратне информације, похвале и награде као средства за мотивисање ученика.

Годишњи план рада

Члан 28.

Школа доноси годишњи план рада, у складу са Законом.

Трајање основног образовања и васпитања

Члан 29.

Основно образовање и васпитање остварује се у трајању од осам година у два образовна циклуса, у складу са Законом, овим законом и наставним планом и програмом.

Први циклус обухвата први, други, трећи и четврти разред.

Други циклус обухвата пети, шести, седми и осми разред.

Основно музичко образовање и васпитање траје од две до шест година и остварује се у два образовна циклуса, у складу са наставним планом и програмом донетим на основу Закона.

Основно балетско образовање и васпитање траје четири године и остварује се у два образовна циклуса, у складу са наставним планом и програмом донетим на основу Закона.

Основно музичко образовање и васпитање, основно балетско образовање и васпитање и основно образовање одраслих стиче се похађањем наставе или полагањем испита.

Музичко, односно балетско образовање и васпитање за ученике са изразитим музичким, односно балетским способностима траје осам година.

Трајање основног образовања и васпитања може бити дуже или краће од трајања из ст. 1. и 7. овог члана, у зависности од постигнућа и напредовања ученика.

Формирање одељења и група

Члан 30.

Образовно-васпитни рад организује се у одељењу и у групама, а по потреби и индивидуално.

Одељење истог разреда може да има до 30 ученика.

У једном одељењу могу да буду до два ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Број ученика утврђен у ставу 2. овог члана умањује се за два по ученику који основно образовање и васпитање стиче остваривањем индивидуалног образовног плана, односно за три по ученику који основно образовање и васпитање стиче остваривањем индивидуалног образовног плана са прилагођеним стандардима.

Образовно-васпитни рад од првог до четвртог разреда може да се организује и у комбинованом одељењу.

Комбиновано одељење састављено од ученика два разреда може да има до 15 ученика, а одељење од три или четири разреда до десет ученика.

Одељење или група у школи за образовање ученика са сметњама у развоју може да има до десет ученика.

Настава

Члан 31.

Настава је основа образовно-васпитног процеса у школи.

Поред редовне наставе, која може да се организује полудневно и целодневно, у школи се организује допунска, додатна и припремна настава.

За ученике којима је потребна помоћ у савладавању програма и учењу, школа организује допунску наставу.

За ученике од четвртог до осмог разреда са посебним способностима, склоностима и интересовањима за поједине предмете, школа организује додатну наставу.

За ученике упућене на разредни и поправни испит, школа организује припремну наставу.

Припремна настава се организује пре почетка испитног рока, у трајању од најмање пет радних дана са по два часа дневно за сваки предмет.

За ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом остварује се додатна подршка у складу са индивидуалним образовним планом.

Школа је дужна да организује припрему ученика за полагање завршног испита током другог полугодишта осмог разреда, а десет дана пре полагања испита најмање два часа дневно.

Члан 32.

Наставни програм верске наставе, на усаглашени предлог традиционалих цркава и верских заједница, по прибављеном мишљењу органа надлежног за послове односа са црквама и верским заједницама, доноси министар.

Организовање и остваривање верске наставе прати Комисија за верску наставу у школи (у даљем тексту: Комисија).

Комисију образује Влада на време од шест година.

У Комисију се именују по један представник традиционалих цркава и верских заједница, три представника органа надлежног за послове односа са црквама и верским заједницама и три представника Министарства.

Члан Комисије може бити разрешен пре истека мандата, и то: на лични захтев, на предлог предлагача и ако не испуњава своју дужност као члан Комисије, односно својим поступцима повреди углед дужности коју обавља.

У случају разрешења члана Комисије пре истека мандата, Влада поставља новог члана по прибављеном предлогу представника чији је члан разрешен.

Председника и заменика председника Комисије бирају чланови Комисије на првој седници, већином гласова од укупног броја чланова Комисије.

Комисија обавља послове који се, нарочито, односе на:

- 1) усаглашавање предлога програма верске;
- 2) уџбенике и друга наставна средства, у складу са законом којим се уређују питања везана за уџбенике и друга наставна средства;
- 3) давање мишљења о листама наставника верске наставе;
- 4) друга питања везана за праћење организовања и остваривања програма верске наставе.

Начин рада и друга питања од значаја за рад Комисије, уређују се пословником о раду Комисије.

Разредна и предметна настава

Члан 33.

За ученике првог циклуса организује се разредна настава, а за ученике другог циклуса предметна настава, а када постоје услови и заједничка настава више сродних предмета са интердисциплинарним садржајем, у складу са школским програмом.

Изузетно, за ученике првог циклуса може да се организује предметна настава из страног језика, изборних и факултативних предмета, у складу са законом и наставним планом и програмом.

За припаднике националне мањине предметна настава може да се организује из српског језика и језика националне мањине са елементима националне културе од првог разреда.

Члан 34.

Школа је дужна да за ученике четвртог разреда организује часове предметне наставе ради упознавања ученика са предметним наставницима који ће реализовати наставу у петом разреду.

Часови предметне наставе из става 1. овог члана планирају се на основу наставног програма за четврти разред основног образовања и васпитања, у сарадњи учитеља и одговарајућих наставника предметне наставе.

Часове предметне наставе за ученике четвртог разреда реализују сви наставници предметне наставе из става 1. овог члана, по два пута у току школске године, односно једанпут у току полугодишта.

Школа може, с истим циљем и на исти начин, да организује часове предметне наставе и за ученике од првог до трећег разреда.

Целодневна настава и продужени боравак

Члан 35.

Школа може да организује целодневну наставу и продужени боравак као посебне облике образовно-васпитног рада, уз сагласност Министарства.

У оквиру целодневне наставе и продуженог боравка обезбеђују се игра, културно-уметничке, спортске активности, учење, израда домаћих задатака и извршавање других обавеза ученика у безбедном окружењу под надзором наставника.

Ближе услове организовања целодневне наставе и продуженог боравака прописује министар.

Настава за ученике на кућном и болничком лечењу

Члан 36.

Школа може да организује образовно-васпитни рад као посебан облик рада за ученике на дужем кућном и болничком лечењу, уз сагласност Министарства.

За ученике који због већих здравствених проблема или хроничних болести не могу да похађају наставу дуже од три недеље, настава се организује у кући, односно здравственој установи.

Родитељ, односно старатељ је дужан да о потреби организовања наставе код куће или у здравственој установи обавести школу.

Начин организовања наставе за ученике на дужем кућном и болничком лечењу прописује министар.

Настава код куће и на даљину

Члан 37.

Родитељ, односно старатељ има право да организује свом детету основношколско образовање и васпитање код куће.

Родитељ, односно старатељ је дужан да до краја наставне године писмено обавести школу у коју је дете, односно ученик уписан о намери да за своје дете од следеће школске године организује наставу код куће.

Школа из става 2. овог члана дужна је да организује полагање разредних испита из свих предмета у складу са наставним планом и програмом.

Основношколско образовање и васпитање код куће мора да обезбеди остваривање прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа.

За ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом који стиче образовање код куће остваривањем индивидуалног образовног плана са прилагођеним стандардима, образовање и васпитање код куће обезбеђује остваривање прилагођених стандарда.

Настава може да се остварује, на захтев родитеља, односно старатеља и као настава на даљину.

О образовању на даљину школа одлучује на основу расположивих средстава, потребних за овај вид образовања и васпитања.

Школа води евиденцију о образовању и васпитању ученика код куће и на даљину.

Ближе услове за остваривање и начин осигурања квалитета и вредновања наставе код куће и наставе на даљину прописује министар.

Културне активности школе

Члан 38.

Културне активности школе остварују се на основу програма културних активности.

Културне активности обухватају: прославу дана школе, почетка и краја школске године и завршетка основношколског образовања и васпитања, прославе школских и државних празника, приредбе, представе, изложбе, концерте, такмичења и смотре, посете установама културе, заједничке активности школе и јединице локалне самоуправе и друге активности које доприносе проширењу утицаја школе на васпитање ученика и културном развоју окружења школе.

Прославе школских и државних празника, почетка и краја школске године и завршетка основношколског образовања и васпитања за ученике организују се у школи или у договору са јединицом локалне самоуправе у установама културе.

Програм школског спорта и спортских активности

Члан 39.

Ради развоја и практиковања здравог начина живота, развоја свести о важности сопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке делинквенције, школа у оквиру школског програма, реализује и програм школског спорта, којим су обухваћени сви ученици.

Школа је дужна да, у оквиру програма школског спорта, заједно са јединицом локалне самоуправе, организује недељу школског спорта најмање једном у току полугодишта.

Недеља школског спорта обухвата такмичења свих ученика у спортским дисциплинама прилагођеним узрасту и могућностима ученика.

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања

Члан 40.

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања, као што су, нарочито, употреба алкохола, дувана, психоактивних супстанци и малолетничка делинквенција, саставни су део школског програма и остварују се у складу са Законом.

Програми из става 1. овог члана остварују се кроз различите наставне и слободне активности са ученицима, запосленима, родитељима, односно старатељима у сарадњи са јединицом локалне самоуправе, у складу са утврђеним потребама.

У остваривање програма из става 1. овог члана укључују се и физичка и правна лица са територије јединице локалне самоуправе, установе у области културе и спорта, вршњачки посредници, као и лица обучена за превенцију и интервенцију у случају насиља, злостављања и занемаривања и других облика ризичног понашања.

Листу лица обучених за превенцију и интервенцију у случају насиља, злостављања и занемаривања и других облика ризичног понашања и листу школа које су својим активностима постале примери добре праксе у спровођењу програма из става 1. овог члана, утврђује министар.

Ближе услове за утврђивање листа из става 4. овог члана прописује министар.

Листе из става 4. овог члана објављују се на званичној интернет страни Министарства.

Програм слободних активности ученика

Члан 41.

Ради јачања образовно-васпитне делатности школе, подстицања индивидуалних склоности и интересовања, садржајног и целисходног коришћења слободног времена, као и ради богаћења друштвеног живота и разоноде ученика, развијања и неговања другарства и пријатељства, школа је дужна да реализује слободне активности ученика.

Слободне активности организују се у области науке, технике, културе, уметности, медија и спорта.

Школа посебну пажњу посвећује формирању музичке и драмске групе ученика, школског листа и фолклора.

Професионална оријентација ученика

Члан 42.

Школа у сарадњи са установама за професионалну оријентацију помаже родитељима, односно старатељима и ученицима у избору средње школе и занимања, према склоностима и способностима ученика и у том циљу прати њихов развој и информисе их о карактеру и условима рада појединих занимања.

Ради праћења индивидуалних склоности ученика и пружања помоћи ученицима и њиховим родитељима, односно старатељима у избору средње школе и занимања, школа формира тим за професионалну оријентацију, у чијем саставу су стручни сарадници и наставници.

Тим за професионалну оријентацију реализује програм професионалне оријентације за ученике седмог и осмог разреда.

Здравствена заштита ученика у школи

Члан 43.

Школа сарађује са здравственим установама у спровођењу здравствене заштите ученика, посебно у обављању лекарских прегледа деце која полазе у први разред, спровођењу редовних систематских лекарских прегледа и вакцинација, у складу са законом.

Социјална заштита ученика у школи

Члан 44.

Школа у сарадњи са надлежним установама брине о социјалној заштити, посебно ученика из осетљивих друштвених група, на основу програма социјалне заштите.

Уколико је потребно школа организује прикупљање средстава за ове сврхе кроз акције школског спорта, волонтирања и других добротворних акција.

Заштита животне средине

Члан 45.

Заштита животне средине обухвата активности усмерене на развој еколошке свести, као и очување природних ресурса.

Очување природних ресурса из става 1. овог члана обухвата и упознавање са коришћењем и рационалном употребом тих ресурса у области енергетике.

Школа доприноси заштити животне средине остваривањем програма заштите животне средине – локалним еколошким акцијама, заједничким активностима школе, родитеља, односно старатеља и јединице локалне самоуправе у анализи стања животне средине и акција за заштиту животне средине у складу са законом.

Програм сарадње са локалном самоуправом

Члан 46.

Сарадња са локалном самоуправом реализује се на основу програма сарадње са локалном самоуправом, који чини део школског програма.

Школа прати и укључује се у дешавања на територији јединице локалне самоуправе и заједно са њеним представницима планира садржај и начин сарадње, нарочито о питањима од којих зависи развитак школе.

Програм сарадње са породицом

Члан 47.

Школа подстиче и негује партнерски однос са родитељима, односно старатељима ученика, заснован на принципима међусобног разумевања, поштовања и поверења.

Програмом сарадње са породицом, школа дефинише области, садржај и облике сарадње са родитељима, односно старатељима деце и ученика, који обухватају детаљно информисање, саветовање, укључивање у наставне, и остале активности школе и консултовање у доношењу одлука око безбедносних, наставних, организационих и финансијских питања, с циљем унапређивања квалитета образовања и васпитања, као и обезбеђивања свеобухватности и трајности васпитно-образовних утицаја.

Програм сарадње са породицом обухвата и организацију отвореног дана школе сваког месеца, када родитељи, односно старатељи могу да присуствују образовно-васпитном раду.

Ради праћења успешности програма сарадње са породицом, школа, на крају сваког полугодишта, организује анкетирање родитеља, односно старатеља, у погледу њиховог задовољства програмом сарадње са породицом и у погледу њихових сугестија за наредно полугодиште.

Мишљење родитеља, односно старатеља, добијено као резултат анкетирања, узима се у обзир у поступку вредновања квалитета рада школе.

Излети, екскурзије и настава у природи

Члан 48.

Школа може да планира и организује излете, екскурзије и наставу у природи, на начин и под условима утврђеним наставним планом и програмом.

Програм излета, екскурзија и наставе у природи саставни је део школског програма и годишњег плана рада школе.

Школе у сеоским срединама могу да буду центри за реализацију наставе у природи, односно заједничких активности ученика – школе домаћина и гостујуће школе, уколико испуњавају услове за реализацију програма наставе у природи.

Школска библиотека

Члан 49.

Школска библиотека је место библиотечко-информационе, васпитно-образовне и културне активности школе.

У школској библиотеци прикупља се, обрађује и ученицима, наставницима и стручним сарадницима даје на коришћење библиотечко-информациона грађа (књиге, серијске публикације и др.) и извори.

Библиотека је дужна да у свом фонду прикупља уџбенике и друга наставна средства намењена ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом, као и стручну литературу за наставнике и стручне сараднике.

Задатак школске библиотеке је да код ученика развија навике читања и коришћења библиотечких услуга, као и да ученике оспособљава да користе информације у свим облицима и на свим медијима и омогући им да овладају вештинама потребним за учење у току целог живота.

Школа је дужна да има школску библиотеку, у складу са законом.

Програм рада школске библиотеке саставни је део школског програма.

Дечје и ученичке организације у школи

Члан 50.

Школа може да има своје организације деце и ученика, а може да се повезује и са организацијама ван школе (Пријатељи деце Србије, Црвени крст, организација горана, планинара, извиђача и сл.), у складу са законом.

Вођење летописа и представљање рада школе

Члан 51.

Школа је дужна да води летопис за сваку школску годину.

Летопис садржи писане податке о активностима школе и реализацији образовно-васпитног рада.

Школа у публикацији представља програм и организацију рада, у складу са годишњим планом рада, као и права и дужности ученика, правила понашања, кућни ред и друге податке од значаја за представљање школе.

Школа публикацију из става 2. овог члана објављује на својој интернет страни до 1. октобра за текућу школску годину, а може је поделити ученицима у штампаном облику.

Школа је дужна да има своју интернет страну.

Ученичке задруге

Члан 52.

У школи може да се оснује ученичка задруга ради развоја позитивног односа ученика према раду, професионалне оријентације, повезивања наставе са светом рада, као и развоја позитивног односа према тимском раду.

Рад ученичке задруге уређује се статутом школе и правилима за рад задруге, у складу са законом.

Школа може пружати услуге и продавати производе настале као резултат рада у ученичкој задрузи, као и школски прибор и опрему.

Средства стечена радом ученичке задруге користе се за проширење материјалне основе рада ученичке задруге, екскурзије, исхрану ученика, награде члановима задруге и унапређивање образовно-васпитног рада у школи и у друге сврхе у складу са актима којима се уређује рад ученичке задруге.

Образовање у иностранству

Члан 53.

За децу грађана Републике Србије који су на привременом боравку у иностранству може да се обезбеди допунско основно образовање и васпитање по посебном наставном плану и програму.

V. УЧЕНИЦИ

Упис

Члан 54.

Уписом у први разред дете стиче својство ученика.

У први разред уписује се свако дете које до почетка школске године има најмање шест и по, а највише седам и по година, у складу са Законом.

Изузетно, детету може да се одложи упис у први разред за годину дана, у складу са Законом.

Дете које има од шест до шест и по година уписује се у први разред након провере спремности за полазак у школу.

Школа је дужна да организује проверу спремности из става 3. овог члана у складу са Законом.

Ако дете старије од седам и по година због болести или других разлога није уписано у први разред, може да се упише у први или одговарајући разред, на основу претходне провере знања.

Претходну проверу знања обавља тим састављен од наставника разредне наставе, педагога и психолога школе уважавајући стандарде постигнућа и ценећи најбољи интерес детета.

Упис у школу за образовање ученика са сметњама у развоју

Члан 55.

У школу за образовање ученика са сметњама у развоју, дете, односно ученик уписује се на основу мишљења интерресорне комисије за процену потреба за пружањем додатне образовне, здравствене или социјалне подршке, уз сагласност родитеља, односно старатеља.

Упис у музичку, односно балетску школу

Члан 56.

У основну музичку, односно основну балетску школу може да се упише дете и ученик основне и средње школе који положи пријемни испит за утврђивање музичке, односно балетске способности.

Ученик који није завршио први циклус основне музичке, односно основне балетске школе може да се упише у други циклус након положеног испита за проверу знања.

Ученик основне музичке или основне балетске школе може да настави стицање музичког, односно балетског образовања и васпитања по јединственом школском програму за таленте, ако се утврди да има изузетне музичке, односно балетске способности.

Одговорност за упис и редовно похађање наставе

Члан 57.

Родитељ, односно старатељ одговоран је за упис детета у школу, за редовно похађање наставе и обављање других школских обавеза.

Јединица локалне самоуправе води евиденцију и обавештава школу и родитеље, односно старатеље, о деци која треба да се упишу у први разред најкасније до краја фебруара текуће године за наредну школску годину.

Школа је дужна да у року од 30 дана обавести родитеља, односно старатеља, о одлуци по његовом захтеву за упис детета ван подручја школе.

Школа је дужна да обавести родитеља, односно старатеља и јединицу локалне самоуправе о детету које није уписано у први разред, најкасније 15 дана пре почетка школске године.

Школа је дужна да обавести родитеља, односно старатеља о ученику који нередовно похађа или је престао да похађа наставу, најкасније два дана од дана престанка похађања наставе.

Ако родитељ, односно старатељ по пријему обавештења из става 5. овога члана не обезбеди да у року од три дана ученик настави редовно да похађа наставу, школа одмах обавештава јединицу локалне самоуправе.

Оптерећење ученика и трајање часа

Члан 58.

Ученик у првом циклусу има до 20 часова наставе недељно, односно до четири часа наставе дневно.

Ученик у другом циклусу има до 25 часова наставе недељно, односно до пет часова наставе дневно.

Ученик у првом циклусу који стиче основно образовање и васпитање на језику националне мањине има до 23 часа наставе недељно, а у другом циклусу до 28 часова наставе недељно.

Часови наставе из ст. 1, 2. и 3. овог члана могу се увећати до три часа недељно осталим активностима планираним школским програмом.

Час наставе траје 45 минута.

Изузетно, час наставе може да траје дуже или краће од 45 минута, у складу са наставним планом и програмом.

Трајање часа наставе може се прилагодити посебним условима у којима се остварује образовно-васпитни рад у одређеном временском периоду, уз сагласност Министарства.

Оцењивање

Члан 59.

Оцењивање је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење остваривања прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа и ангажовања ученика у току савладавања школског програма.

Наставник је дужан да редовно оцењује ученике у складу са законом.

Праћење развоја, напредовања и постигнућа ученика обавља се формативним и сумативним оцењивањем.

Ученик коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета, тешкоћа у учењу и других разлога потребна додатна подршка у образовању и васпитању оцењује се на основу ангажовања и степена остварености циљева и посебних стандарда постигнућа у току савладавања индивидуалног образовног плана, и то на начин који узима у обзир његове језичке, моторичке и чулне могућности.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по индивидуалном образовном плану са прилагођеним стандардима постигнућа, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености циљева и прилагођених стандарда.

Ученик са изузетним способностима који стиче образовање и васпитање на прилагођен и обogaћен начин, применом индивидуалног образовног плана, оцењује се на основу праћења остваривања прописаних циљева, општих и посебних стандарда постигнућа и ангажовања.

У поступку предлагања закључне оцене предметни наставник узима у обзир и успех ученика постигнут на такмичењима, награде, похвале и дипломе, наступе на културним и спортским манифестацијама у школи и на територији јединице локалне самоуправе, радове ученика објављене у школском листу и другим листовима и часописима, радове на изложбама, конкурсима и сл.

Ученику се не може умањити оцена из наставног предмета због његовог односа према слободним активностима или непримереног понашања.

Успех ученика и оцена

Члан 60.

Ученик се оцењује из наставних предмета и владања, описном и бројчаном оценом, у складу са Законом.

Оцена је јавна и саопштава се ученику са образложењем.

Бројчана оцена успеха ученика из обавезних, изборних и факултативних предмета је: одличан (5), врло добар (4), добар (3), довољан (2) и недовољан (1). Оцена недовољан (1) је непрелазна.

Успех ученика из изборних предмета прописаних Законом оцењује се описно.

У току полугодишта ученик мора бити оцењен из сваког наставног предмета најмање четири пута.

Изузетно, уколико је недељни фонд наставног предмета један час, ученик се оцењује најмање два пута у полугодишту.

Закључна оцена у првом разреду је описна и утврђује се на крају првог и другог полугодишта на основу описних оцена о развоју и напредовању ученика у току савладавања школског програма.

У осталим разредима, закључна оцена из предмета је бројчана, осим из изборних предмета прописаних Законом.

Закључна оцена из изборних предмета прописаних Законом је: истиче се, добар и задовољава и не утиче на општи успех ученика.

Закључну оцену из предмета утврђује одељењско веће на предлог предметног наставника, на крају првог и другог полугодишта.

Ученику који није оцењен најмање четири пута у току полугодишта, не може да се утврди закључна оцена.

Ученика који редовно похађа наставу и извршава школске обавезе, а нема прописани број оцена у полугодишту, наставник је дужан да оцени на посебно организованом часу у току трајања полугодишта уз присуство одељењског старешине, педагога или психолога.

Ако предметни наставник из било којих разлога није у могућности да организује час из става 11. овог закона, школа је дужна да обезбеди одговарајућу стручну замену.

Одељењски старешина је у обавези да редовно прати оцењивање ученика и указује предметним наставницима на број прописаних оцена које ученик треба да има у полугодишту ради утврђивања закључне оцене.

Када наставни предмет садржи модуле, закључна оцена се изводи на основу позитивних оцена свих модула у оквиру предмета.

Општи успех ученика

Члан 61.

Општи успех ученика од другог до осмог разреда утврђује се на крају првог и другог полугодишта на основу аритметичке средине позитивних закључних бројчаних оцена из обавезних предмета и оцене из владања почев од шестог разреда.

Општи успех ученика је: одличан, врло добар, добар, довољан.

Ученик је постигао општи успех:

- 1) одличан – ако има средњу оцену најмање 4,50;
- 2) врло добар – ако има средњу оцену од 3,50 закључно са 4,49;
- 3) добар – ако има средњу оцену од 2,50 закључно са 3,49;
- 4) довољан успех – ако има средњу оцену до 2,49.

Оцењивање владања ученика

Члан 62.

Владање ученика од првог до петог разреда оцењује се описно у току и на крају полугодишта.

Закључна оцена из владања ученика из става 1. овог члана јесте: примерно; врло добро; добро; задовољавајуће и незадовољавајуће и не утиче на општи успех ученика.

Владање ученика од шестог до осмог разреда оцењује се описно у току полугодишта.

Оцена из владања из става 3. овог члана на крају првог и другог полугодишта јесте бројчана, и то: примерно (5), врло добро (4), добро (3), задовољавајуће (2) и незадовољавајуће (1), и утиче на општи успех ученика.

Приликом оцењивања владања сагледава се понашање ученика у целини, имајући при том у виду и ангажовање ученика у активностима изван наставе у складу са школским програмом (слободне активности, ученичка задруга, заштита животне средине, заштита од насиља, злостављања и

занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања, културна активност школе).

На оцену из владања не утичу оцене из наставних предмета.

Закључну оцену из владања на предлог одељењског старешине утврђује одељењско веће.

Додатна подршка у образовању и васпитању

Члан 63.

За ученика коме је због сметњи у развоју и инвалидитета, специфичних тешкоћа у учењу, социјалне ускраћености и других разлога потребна додатна подршка у образовању и васпитању, школа обезбеђује отклањање физичких и комуникацијских препрека и зависно од потреба, доноси и индивидуални образовни план, у складу са Законом.

Циљ додатне подршке у образовању и васпитању јесте постизање оптималног укључивања ученика у редован образовно-васпитни рад, осамостаљивање у вршњачком колективу и његово напредовање.

За остваривање додатне подршке у образовању и васпитању, директор школе, наставник, стручни сарадник, васпитач, педагошки асистент и родитељ, односно старатељ може да добије посебну стручну помоћ у погледу спровођења инклузивног образовања и васпитања.

Ради остваривања додатне подршке у образовању и васпитању, школа остварује сарадњу са органима локалне самоуправе, као и другим организацијама, установама и институцијама на локалном и ширем нивоу.

Посебну стручну помоћ из става 3. овог члана могу да пружају лица компетентна у области инклузивног образовања и васпитања и школе које су својим активностима постале примери добре праксе у спровођењу инклузивног образовања и васпитања.

Листе лица и школа из става 5. овог члана утврђује министар.

Ближе услове за утврђивање листа из става 6. овог члана прописује министар.

Листе из става 6. овог члана објављују се на званичној интернет страни Министарства.

Ослобађање од наставе

Члан 64.

Ученик може бити привремено или за одређену школску годину ослобођен наставе физичког васпитања у целини или делимично.

Наставничко веће доноси одлуку о ослобађању ученика од физичког васпитања на основу предлога изабраног лекара.

Ученик основне музичке, односно балетске школе може бити ослобођен похађања наставе изборног предмета у школи, на захтев родитеља, односно старатеља.

Одлуку о ослобађању ученика из става 3. овог члана доноси наставничко веће, на основу потврде о својству ученика коју издаје основна музичка, односно балетска школа.

Похваљивање и награђивање ученика

Члан 65.

Ученик који се истиче у учењу похваљује се или награђује.

Општим актом школе одређују се услови и начин за додељивање похвала и награда, као и за избор ученика генерације.

У току школовања ученику се додељује диплома или награда за изузетан општи успех, односно диплома за изузетан успех из појединих наставних предмета и изузетног постигнућа у било којој области рада школе.

Врсте диплома, односно награда и ближе услове за њихово додељивање прописује министар.

Брже напредовање ученика

Члан 66.

Ученик који се истиче знањем и способностима може да заврши школу у року краћем од осам година.

У току једне школске године ученик може да заврши два разреда.

Наставничко веће утврђује испуњеност услова за брже напредовање ученика.

Услове и поступак напредовања ученика прописује министар.

Ученички парламент

Члан 67.

За ученике седмог и осмог разреда организује се ученички парламент, у складу са Законом.

Ученички парламент доставља извештај о свом раду школском одбору и савету родитеља школе.

Превоз и исхрана

Члан 68.

Ученик који је настањен на удаљености већој од четири километра од седишта школе има право на бесплатан превоз.

Ученик коме је на основу захтева родитеља, односно старатеља омогућено да похађа школу ван подручја коме припада има право на бесплатан превоз само у оквиру школског подручја у којем има пребивалиште.

Ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом има право на бесплатан превоз без обзира на удаљеност његовог пребивалишта од школе.

Школа у оквиру школског објекта, у сарадњи са саветом родитеља школе, организује исхрану за ученике.

Школа у договору са јединицом локалне самоуправе и донаторима може да обезбеди за све ученике бесплатну исхрану у целини или делимично.

Средства за виши квалитет образовања, која школа остварује по основу учешћа родитеља, односно старатеља, јединице локалне самоуправе,

донатора, спонзора, проширене делатности и ученичке задруге, дужна је приоритетно да користи за исхрану и помоћ ученика.

VI. ИСПИТИ

Врсте

Члан 69.

Успех ученика оцењује се и на испиту.

У школи се полагају поправни, разредни, завршни испит, испит из страног језика и други испити.

Испити из става 2. овог члана, осим завршног испита, полагају се пред испитном комисијом од три члана од којих су најмање два стручна за предмет.

Испитну комисију образује директор школе.

Ако школа нема потребан број стручних лица за одговарајући предмет ангажује се стручно лице из друге школе.

Ученик основне музичке, односно балетске школе полаже: пријемни испит за утврђивање музичке, односно балетске способности, контролни, годишњи, разредни и поправни испит, у складу са наставним планом и програмом.

Начин и време полагања разредних, поправних испита, испита из страног језика и других испита уређује се општим актом школе.

Разредни испит

Члан 70.

Разредни испит полаже ученик који није оцењен из једног или више наставних предмета.

Ученик може бити неоцењен из наставног предмета уколико није похађао наставу више од трећине укупног годишњег броја часова тог предмета и уколико се оцењивањем утврди да није достигао образовне стандарде на основном нивоу.

Ученик који на разредном испиту добије недовољну оцену из једног или два наставна предмета, или не приступи полагању разредног испита једног или два наставна предмета, полаже поправни испит.

Ученик који на разредном испиту добије недовољну оцену из више од два наставна предмета, или који не приступи полагању разредног испита из више од два наставна предмета понавља разред, у складу са Законом.

Поправни испит

Члан 71.

Поправни испит полагају ученици од четвртог до осмог разреда који на крају другог полугодишта имају до две недовољне закључне бројчане оцене из наставних предмета.

Ученик од четвртог до седмог разреда полаже поправни испит у августовском испитном року, а ученик осмог разреда у јунском и августовском испитном року.

Ученик од четвртог до седмог разреда који на крају другог полугодишта има више од две недовољне закључне бројчане оцене и ученик који не положи поправни испит или не приступи полагању поправног испита понавља разред.

Ученик осмог разреда који има више од две недовољне закључне бројчане оцене или не положи поправни испит не понавља разред, већ завршава започето образовање и васпитање у истој школи полагањем испита из предмета из којег има недовољну оцену, у складу са Законом.

Испит из страног језика

Члан 72.

Ученик може да полаже испит из страног језика који није изучавао у школи.

Испит из става 1. овог члана полаже се по прописаном наставном програму за одређени разред.

Школа издаје ученику уверење о положеном испиту.

Завршни испит

Члан 73.

Након завршеног осмог разреда ученик полаже завршни испит.

Ученик полаже завршни испит по програму завршног испита за школску годину у којој је завршио осми разред, писаним путем – решавањем тестова.

Програмом завршног испита одређују се наставни предмети из којих ученик полаже завршни испит.

Прилагођавање завршног испита за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, зависно од врсте потребне додатне подршке, врши се према индивидуалном образовном плану.

Ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом полаже завршни испит у складу са његовим моторичким и чулним могућностима, односно условима које захтева одређена врста инвалидитета.

Полагањем завршног испита ученик стиче право на упис у средњу школу, у складу са Законом и законом који уређује област средњег образовања и васпитања.

Регуларност завршног испита обезбеђује директор.

Резултати завршног испита служе школи за утврђивање квалитета рада наставника и школе, ослонац су за развојно планирање и унапређивање свеукупног рада школе и служе Министарству за процену стања и напретка образовања у Републици Србији.

На основу резултата завршног испита не врши се рангирање школа, али успешне школе које покажу изузетну педагошку вредност могу да се награде, а неуспешне се упозоравају на потребу унапређивања свог рада.

VII. ВРЕДНОВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

Вредновање квалитета рада школе

Члан 74.

Вредновање квалитета рада школе остварује се као самовредновање и спољашње вредновање квалитета.

Самовредновање и спољашње вредновање врши се у складу са Законом.

На основу резултата вредновања квалитета рада, школа сачињава план за унапређивање квалитета рада у областима дефинисаним стандардима квалитета рада установа.

План за унапређивање квалитета рада саставни је део развојног плана школе.

Национално испитивање

Члан 75.

Оствареност стандарда постигнућа ученика у току основног образовања и васпитања проверава се и националним испитивањем на узорку школа и ученика.

Ученик је дужан да учествује у националном испитивању.

Директор је дужан да обезбеди услове за испитивање и регуларност испитивања.

Резултати националног испитивања не утичу на оцене, односно на општи успех ученика.

Национално испитивање остварује се у складу са Законом.

Ближе услове за спровођење националног испитивања утврђује министар.

Резултати националног испитивања служе за процену стања и напретка образовања у Републици Србији и користе их Министарство, јединица локалне самоуправе, образовне и научне установе и грађани, у складу са законом.

Школа резултате користи за унапређивање свог развојног плана, школског програма, плана стручног усавршавања и напредовања наставника.

Међународно испитивање

Члан 76.

Школа учествује у међународним испитивањима на основу међународних уговора, уз сагласност Министарства.

Резултати међународних испитивања користе се за процену стања и напретка образовања у Републици Србији.

VIII. ШТРАЈК ЗАПОСЛЕНИХ

Члан 77.

Запослени у школи остварују право на штрајк у складу са Законом, овим законом и законом којим се уређује штрајк.

Штрајкачки одбор и запослени који учествују у штрајку дужни су да штрајк организују и воде на начин којим се не угрожава безбедност запослених и ученика, имовине и омогућава наставак рада по окончању штрајка.

Члан 78.

Наставници, односно стручни сарадници у школи остварују право на штрајк, под условом да обезбеде минимум процеса рада школе, у остваривању права грађана од општег интереса у основном образовању и васпитању.

Минимум процеса рада за наставника је извођење наставе у трајању од 30 минута по часу у оквиру дневног распореда и обављање испита, а за стручног сарадника 20 часова рада недељно.

Ако наставници, односно стучни сарадници школе учествују у штрајку не обезбеђујући минимум процеса рада из става 2. овог члана, директор школе покреће дисциплински поступак.

Наставнику, односно стручном сараднику за повреду обавезе из става 2. овог члана изриче се мера престанка радног односа.

Директор школе за време штрајка организованог противно одредби става 2. овог члана, дужан је да обезбеди остваривање наставе и обављање испита док траје штрајк.

IX. ЕВИДЕНЦИЈА И ЈАВНЕ ИСПРАВЕ

Врсте евиденција

Члан 79.

Школа води евиденцију о:

- 1) ученику, односно детету;
- 2) успеху ученика;
- 3) испитима;
- 4) образовно-васпитном раду;
- 5) запосленом.

Евиденција о ученику

Члан 80.

Евиденцију о ученику чине подаци којима се одређује његов идентитет (лични подаци), образовни, социјални и здравствени статус, као и подаци о препорученој и пруженој додатној образовној, здравственој и социјалној подршци.

Лични подаци о ученику, односно детету су: име и презиме ученика, јединствени матични број грађана, пол, датум рођења, место, општина и држава рођења, адреса, место, општина и држава становања, контакт телефон, матични број ученика, национална припадност и држављанство.

Изјашњење о националној припадности није обавезно.

Лични подаци о родитељу, односно старатељу или хранитељу ученика, односно детета су: име и презиме, јединствени матични број грађана, пол, датум рођења, место, општина и држава рођења, адреса, место, општина и држава становања, контакт телефон, односно адреса електронске поште.

Подаци којима се одређује образовни статус ученика јесу: подаци о врсти школе и трајању образовања и васпитања, језику на којем се изводи образовно-васпитни рад, организацији образовно-васпитног рада, обавезним и изборним предметима, страним језицима, подаци о индивидуалном образовном плану, допунској и додатној настави, целодневној настави и продуженом боравку, слободним активностима за које се определио и другим областима школског програма у којима учествује, учешћу на такмичењима, изостанцима, изреченим васпитним и васпитно-дисциплинским мерама, учешћу у раду органа школе и одређењу за наставак образовања.

Подаци којима се одређује социјални статус ученика, односно детета, родитеља, односно старатеља или хранитеља су: подаци о условима становања (становање у стану, кући, породичној кући, подстанарству, дому, да ли ученик има своју собу и другим облицима становања), удаљености домаћинства од школе; стању породице (број чланова породичног домаћинства, да ли су родитељи живи, да ли један или оба родитеља живе у иностранству, брачни статус родитеља, односно старатеља или хранитеља, њихов образовни ниво и запослење), као и податак о примању новчане социјалне помоћи и да ли породица може да обезбеди ужину, књиге и прибор за учење.

Податак којим се одређује здравствени статус ученика, односно детета је податак о томе да ли је ученик обухваћен примарном здравственом заштитом.

Подаци о препорученој и пруженој додатној образовној, здравственој и социјалној подршци су подаци које доставља интерресорна комисија која врши процену потреба и подаци о њиховој остварености.

Евиденција о успеху ученика

Члан 81.

Евиденцију о успеху ученика чине подаци којима се утврђује постигнут успех ученика у учењу и владању и то: оцене у току класификационог периода, закључне оцене из наставних предмета и владања на крају првог и другог полугодишта, оцене постигнуте на испитима, закључне оцене на крају школске године, издатим ђачким књижицама, сведочанствима, дипломама, као и посебним дипломама за изузетан успех, наградама и похвалама.

Евиденција о испитима

Члан 82.

Евиденцију о испитима чине подаци о разредним, поправним, контролним и годишњим испитима, о завршном испиту у основном образовању и васпитању и другим испитима у складу са законом.

Евиденција о образовно-васпитном раду

Члан 83.

Евиденцију о образовно-васпитном раду чине подаци о: подели предмета на наставнике и распореду часова наставе и осталих облика образовно-васпитног рада, уџбеницима и другим наставним средствима, распореду писмених радова, контролним вежбама, подаци о остваривању школског програма, сарадњи са родитељима, односно старатељима и

јединицом локалне самоуправе и осталим облицима образовно-васпитног рада, у складу са Законом.

Евиденција о запосленима

Члан 84.

Евиденцију о запосленима чине следећи подаци: име и презиме, јединствени матични број грађана, пол, датум рођења, место, општина и држава рођења, адреса, место, општина и држава становања, контакт телефон, адреса електронске поште, ниво и врста образовања, подаци о стручном усавршавању и стеченим звањима, подаци о држављанству, способности за рад са децом и ученицима и провери психофизичких способности, податак о познавању језика националне мањине, податак о врсти и трајању радног односа и ангажовања, истовременим ангажовањима у другим установама, изреченим дисциплинским мерама, подаци о стручном испиту и лиценци, подаци о задужењима и фонду часова наставника, васпитача и стручних сарадника, плати и учешћу у раду органа школе, а у сврху остваривања образовно-васпитног рада, у складу са Законом.

Начин прикупљања података за евиденцију

Члан 85.

Подаци за евиденцију прикупљају се на основу документације издате од стране надлежних органа, као и документације коју достављају родитељи, односно старатељи и изјаве родитеља, односно старатеља.

Подаци за евиденцију обрађују се у складу са законом.

Вођење евиденције

Члан 86.

Прикупљени подаци чине основ за вођење евиденције.

У школи се води евиденција електронски, у оквиру јединственог информационог система просвете и на обрасцима.

Врсте, назив, садржај образаца и начин вођења евиденције прописује министар и одобрава њихово издавање.

Евиденција се води на српском језику, ћириличким писмом и латиничким писмом у складу са законом.

Када се образовно-васпитни рад остварује и на језику националне мањине, евиденција се води и на језику и писму те националне мањине.

Школа која остварује припремни предшколски програм води евиденцију у складу са законом којим се уређује предшколско васпитање и образовање.

Обрада података

Члан 87.

Податке у евиденцијама прикупља школа.

Директор школе се стара и одговоран је за благовремен и тачан унос података и одржавање ажурности евиденција и безбедност података, без обзира на начин њиховог вођења.

Рокови чувања података у евиденцији

Члан 88.

Лични подаци из евиденције о ученицима и подаци из евиденције о успеху ученика који се односе на закључне оцене на крају школске године и резултати на завршном испиту чувају се трајно.

Сви остали подаци из чл. 80. до 83. овог закона чувају се десет година.

Подаци из евиденције о запосленима чувају се десет година.

Јавне исправе

Члан 89.

На основу података унетих у евиденцију школа издаје јавне исправе.

Јавне исправе, у смислу овог закона, јесу:

- 1) ђачка књижица;
- 2) преводница;
- 3) сведочанство о завршеном разреду првог циклуса за ученике који одлазе у иностранство и за одрасле;
- 4) сведочанство о сваком завршеном разреду другог циклуса;
- 5) уверење о положеном испиту из страног језика;
- 6) сведочанство о завршеном основном образовању и васпитању;
- 7) уверење о обављеном завршном испиту.

Школа уписаном ученику, на почетку школске године, издаје ђачку књижицу, а приликом исписивања – преводницу.

Преводница се издаје у року од седам дана од дана пријема обавештења о упису ученика у другу школу, а школа у коју ученик прелази, у року од седам дана обавештава школу из које се ученик исписао да је примила преводницу.

Школа која остварује припремни предшколски програм издаје јавну исправу, у складу са законом којим се уређује предшколско васпитање и образовање.

Јавна исправа издаје се на српском језику ћириличким писмом, латиничким писмом у складу са Законом, а када се образовно-васпитни рад изводи на језику националне мањине, јавна исправа издаје се и на језику и писму те националне мањине.

Садржај образаца јавних исправа прописује министар и одобрава њихово издавање.

Дупликат јавне исправе

Члан 90.

Школа издаје дупликат јавне исправе на прописаном обрасцу, после оглашавања оригинала јавне исправе неважећим у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Школа издаје уверење о чињеницама о којима води евиденцију, у недостатку прописаног обрасца, у складу са законом.

Члан 91.

Ученику који није стекао основно образовање и васпитање, а престала му је обавеза похађања наставе и ученику који одлази у иностранство издаје се сведочанство о последњем завршеном разреду.

Печат

Члан 92.

Веродостојност јавне исправе школа оверава печатом, у складу са законом.

Статутом школе одређује се лице одговорно за употребу и чување печата.

Утврђивање стеченог образовања и васпитања у недостатку евиденције

Члан 93.

Лице које нема јавну исправу о завршеном основном образовању и васпитању, односно архивска грађа је уништена или нестала, може да поднесе захтев надлежном суду, ради утврђивања стеченог образовања и васпитања.

Захтев садржи доказе на основу којих може да се утврди да је лице стекло основно образовање и васпитање и потврду да је евиденција, односно архивска грађа уништена или нестала.

Потврду да је архивска грађа уништена или нестала издаје школа у којој је лице стекло образовање и васпитање или друга установа која је преузела евиденцију, односно архивску грађу. Ако таква установа не постоји, потврду издаје надлежни орган јединице локалне самоуправе.

Члан 94.

Решење о утврђивању стеченог основног образовања и васпитања доноси надлежни суд у ванпарничном поступку, у складу са законом.

Решење којим се утврђује стечено основно образовање и васпитање замењује сведочанство о завршеном основном образовању и васпитању.

X. ПРИЗНАВАЊЕ СТРАНИХ ШКОЛСКИХ ИСПРАВА

Члан 95.

Држављанин Републике Србије који је у иностранству завршио школу или поједине разреде школе, односно који је у Републици Србији завршио страну школу или поједине разреде школе, има право да захтева признавање стечених страних школских исправа, као сведочанства о стеченом основном образовању и васпитању или поједином завршеном разреду школе.

Страни држављанин и лице без држављанства има право да захтева признавање стране школске исправе, ако за то има правни интерес.

Признавањем се страна школска исправа изједначава са одговарајућом јавном исправом стеченом у Републици Србији.

Страну школску исправу признаје Министарство.

Поступак

Члан 96.

У поступку признавања стране школске исправе примењују се одредбе Закона о општем управном поступку уколико овим законом није друкчије уређено.

У поступку признавања из става 1. овог члана узима се у обзир: систем школовања стране државе, наставни план и програм, трајање школовања, права која даје страна школска исправа имаоцу и друге околности од значаја за одлучивање.

Ако се у поступку признавања утврди да савладани страни наставни план и програм знатно одступа од плана са којим се упоређује, признавање се условљава полагањем одређених испита или провером знања у школи.

Министарство може утврђивање испита и проверу знања из става 3. овог члана да повери посебној стручној комисији.

Испити утврђени као услов за признавање стране школске исправе полажу се у одговарајућој школи најкасније до датума који одреди Министарство.

Условни упис

Члан 97.

Ученик који је поднео захтев за признавање стране школске исправе може да буде условно уписан у наредни разред, уколико поступак није окончан до почетка школске године.

У случају из става 1. овог члана школа је дужна да ученика одмах укључи у одговарајући разред.

Решење о признавању

Члан 98.

Лице које захтева признавање стране школске исправе уз захтев доставља оригинал те исправе и превод овлашћеног преводиоца.

Решење о признавању стране школске исправе коначно је у управном поступку.

Кратак садржај решења исписује се на оригиналу школске исправе и на примерку превода (клаузула о признавању).

Министарство води евиденцију и чува документацију о признавању стране школске исправе.

XI. ФИНАНСИРАЊЕ

Члан 99.

Средства за финансирање делатности јавне школе обезбеђују се у складу са Законом.

Средства за обављање делатности приватне школе обезбеђује оснивач.

XII. ОДРЕДБЕ ОВОГ ЗАКОНА КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ И НА ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ ОДРАСЛИХ

Члан 100.

Права ученика на стицање основног образовања и васпитања из члана 2. став 2, члана 4. став 2, чл. 9-12, члана 15. став 2, чл. 21-23, члана 30. ст. 1, 3. и 4, члана 31. ст. 1. и 3-7, члана 33. став 1, чл. 40, 42, 44, 46, 49, члана 58. став 7, чл. 59, 60, 63, 65, 68-73, чл. 75, 79-82. и чл. 89. и 90. односе се и на права одраслих на стицање основног образовања, ако посебним законом није другачије уређено.

XIII. ПОВЕРАВАЊЕ ПОСЛОВА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ АУТОНОМНОЈ ПОКРАЈИНИ

Члан 101.

Послови утврђени чланом 12. став 3. (остваривање образовно-васпитног рада на језику и писму националне мањине, односно двојезично и за мање од 15 ученика уписаних у први разред), чланом 95. став 4. (признавање стране школске исправе), чланом 96. ст. 4. и 5. (поступак признавања стране школске исправе) и члана 98. став 4. (вођење евиденције и чување документације о признавању стране школске исправе) овог закона, поверавају се аутономној покрајини.

XIV. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 102.

Новчаном казном од 100.000,00 до 1.000.000,00 динара казниће се за прекршај школа ако:

- 1) обави испит супротно одредбама овог закона (чл. 69-73);
- 2) не води прописану евиденцију или евиденцију води супротно одредбама овог закона (чл. 79-88);
- 3) изда јавну исправу супротно одредбама овог закона (чл. 89-92).

Новчаном казном од 5.000,00 до 100.000,00 динара за прекршај из става 1. овог члана казниће се и директор, односно одговорно лице школе.

XV. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Усклађивање организације и аката школе

Члан 103.

Школа ће ускладити своју организацију и опште акте са одредбама овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Рок за доношење подзаконских аката

Члан 104.

Влада ће, у року од 60 дана, од дана ступања на снагу овог закона, образовати Комисију из члана 32. став 2. овог закона.

Министар ће донети подзаконске акте на основу овлашћења из овог закона у року од две године од дана почетка примене овог закона.

Подзаконски акти донети до ступања на снагу овог закона примењиваће се, ако нису у супротности са овим законом, до доношења подзаконских аката на основу овог закона.

Престанак важења закона

Члан 105.

Даном почетка примене овог закона престаје да важи Закон о основној школи („Службени гласник РС”, бр. 50/92, 53/93 – др. закон, 67/93 – др. закон, 48/94 – др. закон, 66/94 – УС, 22/02, 62/03 – др. закон, 64/03 – испр. др. закона, 58/04, 62/04, 79/05, 101/05 – др. закон и 72/09 – др. закон).

Ступање закона на снагу

Члан 106.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а примењује се почев од школске 2013/2014. године.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у члану 97. тачка 10. Устава Републике Србије, којим је прописано да Република Србија уређује и обезбеђује систем у области образовања и бриге о деци.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Важећи Закон о основној школи („Службени гласник РС”, бр. 50/92, 53/93 – др. закон, 67/93 – др. закон, 48/94 – др. закон, 66/94 – УС, 22/02, 62/03 – др. закон, 64/03 – др. закон, 79/05 – др. закон и 101/05 – др. закон) донет је 1992. године, а измењен је и допуњен више пута.

Законом о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 72/09 и 52/11) уређују се основе система предшколског, основног и средњег образовања и васпитања. Овим законом успоставља се систем и дају овлашћења надлежним институцијама (Национални просветни савет, Завод за унапређивање образовања и васпитања, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања и Министарство просвете, науке и технолошког развоја) како би систем васпитања и образовања функционисао у циљу стварања квалитетног, праведног и ефикасног система образовања.

Ово се односи на: опште принципе система образовања и васпитања; циљеве образовања и васпитања, опште исходе и стандарде образовања и васпитања; право на образовање и васпитање, институције за обезбеђивање и унапређивање квалитета образовања, начин и услове обављања делатности; врсте и начин доношења програма, мрежу установа, услове за оснивање, почетак рада и обављање делатности установе, статусне промене, забрану рада, укидање и аутономију установе, финансирање и надзор над радом установа у области образовања и васпитања, одговорност за безбедност деце, правила понашања у установи, забрану дискриминације, забрану насиља, злостављања и занемаривања, осигурање квалитета установе, развојни план, надлежност и избор органа управљања установе, руковођење, стручне и саветодавне органа - савет родитеља, услове за рад наставника, васпитача и стручних сарадника и радно-правни статус запослених у установама у области образовања и васпитања.

Законом о основама система образовања и васпитања на јединствен начин су уређени и услови за директора установе, као педагошко-инструктивног руководиоца установе, ниво образовања, услови за пријем у радни однос, услови за рад и дозвола за рад (лиценца) васпитача и стручних сарадника, стручно усавршавање васпитача и стручних сарадника, норма непосредног рада са децом; права, обавезе и одговорност запослених у установи, престанак радног односа и правна заштита запослених.

Ступањем на снагу овог закона створене су обавезе да се посебним законом ближе прецизирају решења која се односе на основну школу и овај ниво образовања, а она се пре свега односе на показатеље о доступности, квалитета и ефикасности основног образовања. Тако, када су у питању постигнућа ученика који су завршили основне школе у Србији (ПИСА и ТИМС) и поред извесног напретка, она су нижа од оних које постижу њихови вршњаци из других европских земаља, а посебно када је реч о употреби стечених знања у новим ситуацијама, што је озбиљан показатељ недовољне функционалности наше основне школе. Систем основног образовања и даље не обухвата сву

децу из осетљивих група, децу са сметњама у развоју, као и децу из руралних средина. Око пет процената деце не упише, а око осам процената од уписаних не заврши основну школу. Мрежа школа не прати у довољној мери демографске промене услед миграција и пада наталитета нити повећане потребе становништва за предшколским васпитањем и образовањем. Број ученика се константно смањује сваке године: сваке године се око хиљаду ученика мање упише у први разред. Када је у питању школски програм, искуства из успешних пилот програма показала су добре резултате код: програма за укључивање ромске деце у систем образовања и васпитања, искуства програма за превенцију насиља, искуства програма инклузивног образовања.

У Србији живи око 140.000 деце испод линије сиромаштва са једним топлим оброком дневно. До сада није постојао адекватан механизам за повратак одраслих у образовање и ако је образовни ниво целокупне популације изузетно низак. У школама за основно образовање одраслих не постоји довољно програма који би мотивисали одрасле без основног образовања на школовање, већ се ради о редукованим програмима за младе.

Посебним законом треба да се уреде и сва друга питања која су специфична за рад основних школа, са циљем да се допринесе подизању нивоа квалитета рада са децом основношколског узраста и да се, заједно са системским решењима прописаним у Закону о основама система образовања и васпитања, обезбеди ефикасно спровођење општих принципа образовања и васпитања и циљева и задатака основног образовања и васпитања.

Основни разлози за доношење новог закона су усаглашавање са Стратегијом развоја образовања у Србији до 2020. године („Службени гласник РС”, број 107/12) и са Законом о основама система образовања и васпитања, а пре свега у деловима који се односе на: право на основно образовање и васпитање (члан 4); задатак школе (члан 9); образовање и васпитање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом и ученика са изузетним способностима (чл. 10. и 11); језик остваривања образовно-васпитног рада (члан 12); школе (чл. 13. до 20); циљеве и исходе основног образовања и васпитања (чл. 21. и 22); програме и организацију образовно-васпитног рада (чл. 23. до 50); вођење летописа и представљање рада школе (члан 51); ученике (чл. 54. до 67); испите (чл. 69. до 73); вредновање образовно-васпитног рада (чл. 74. до 76); штрајк запослених (чл. 77. и 78); евиденцију и јавне исправе (чл. 79. до 94) и признавање страних школских исправа (чл. 95. до 98).

Разлози за доношење овог закона јесу и настале промене у друштву, како на економском, тако и на социјалном и политичком плану. Ове промене захтевају ближе уређивање система основног образовања и васпитања у Републици Србији у складу са новонасталим околностима и новим условима рада, с циљем приближавања и усклађивања система основног образовања и васпитања у Републици Србији са системом основношколског образовања и васпитања Европске уније и савременог света.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Решења која су садржана у Предлогу закона опредељена су разлозима који су условили његово доношење, као и специфичном природом и значајем саме делатности.

Одредбама чл. 2. и 3. Предлога закона делатност основног образовања и васпитања дефинисана је као делатност од непосредног друштвеног интереса, коју, као јавну службу, остварује основна школа, и то: основна школа,

основна школа за образовање одраслих, основна музичка школа, основна балетска школа и основна школа за образовање ученика са сметњама у развоју. Делатност основног образовања одраслих остварује се у складу са Законом о основама система образовања и васпитања и посебним законом који уређује област образовања одраслих.

Чланом 4. Предлога закона прописано је да свако лице има право на бесплатно и квалитетно основно образовање и васпитање у јавној школи. Ученик јавне школе може бесплатно да користи књиге, школски материјал и превоз, исхрану, као и смештај када је то потребно.

Чл. 5 – 8. Предлога закона прописана је обавезност основног образовања и васпитања. Дата је могућност да родитељ, односно старатељ ученика изабере за своје дете основно образовање у јавној или приватној школи, односно образовање код куће или на даљину.

Чланом 9. Предлога закона прописан је задатак школе да омогући квалитетно образовање и васпитање за свако дете и ученика под једнаким условима, без обзира где се школа налази, односно где се образовање и васпитање одвија. Лица која обављају образовно-васпитни рад и друга лица запослена у школи треба нарочито ће промовисати једнакост међу свим ученицима и да се активно супротстављају свим врстама дискриминације и насиља.

Чл. 10. и 11. Предлога закона дефинисано је образовање и васпитање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом и ученика са изузетним способностима, као и право тих ученика на индивидуални образовни план. Ученик са изузетним способностима има право на индивидуални образовни план који омогућава да се њихов развој и напредовање одвија према способностима и интересовањима. Дата је могућност да ученик са изузетним способностима који је уписан у први разред средње музичке, односно балетске школе, који је завршио седми разред полагањем разредних испита заврши школу.

Чланом 12. Предлога закона прописан је језик на коме се остварује образовно-васпитни рад, како за ученике за које се образовно-васпитни рад остварује на српском језику, тако и за ученике припаднике националних мањина, којима се обезбеђује остваривање образовно-васпитног рада на језику и писму националне мањине, односно двојезично, ако се приликом уписа у први разред за то определи најмање 15 ученика. За мање од 15 ученика школа може да остварује образовно-васпитни рад на језику и писму националне мањине, односно двојезично, уз сагласност министарства надлежног за послове образовања, с тим што је у том случају школа у обавези да ученику организује и наставу српског језика. Сагласност за остваривање школског програма на језицима националних мањина за мање од 15 ученика Министарство даје по прибављеном мишљењу одговарајућег националног савета националне мањине у складу са законом којим се уређује надлежност националних савета националних мањина. Уколико национални савет националне мањине не достави мишљење у року од 15 дана од дана пријема захтева, сматра се да је мишљење дато.

Чл. 13 – 18. Предлогом закона, у складу са Законом о основама система образовања и васпитања, први пут се уређује подела школа по типу (типологија). Основни критеријуми су: 1) наставни програм и 2) оснивач. Термин *национална* је пандан термину *страна* (страна школа је уређена чланом 37. Закона, док домаћа, односно национална није уређена посебним чланом Закона). Ова типологија није у супротности са Законом, односно не угрожава

поделу школа на врсте прописану чланом 27. Закона, као што не захтева ни промену назива школа.

Чланом 19. Предлога закона, као новина, прописано је да приватна школа може да се устроји као школа посебне педагошке оријентације (Штајнер, Декроли, Монтесори и др.) када Министарство утврди да реализација њеног програма обезбеђује остваривање стандарда за завршетак основног образовања и васпитања. Ова школа мора да поседује сертификат међународно признатог удружења школа исте педагошке оријентације.

Чл. 21. и 22. Предлога закона дефинисани су циљеви и исходи основног образовања и васпитања. Циљеви основног образовања и васпитања изведени су на основу циљева образовања и васпитања дефинисаних у Закону о основама система образовања и васпитања и то су: пун и усклађен интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета и ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима; стицање квалитетних знања и вештина и формирање вредносних ставова, језичке, математичке, научне, уметничке, културне, медијске, техничке, финансијске и информатичке писмености, неопходних за наставак школовања и активну укљученост у живот породице и заједнице; развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса, као и изражавање на језицима различитих уметности; развој способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација, уз вешто и ефикасно коришћење медија и информационо-комуникационих технологија; оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању и свакодневном животу; развој мотивације за учење и оспособљавање за самостално учење и образовање током целог живота; развој свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свог мишљења; оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота; развој кључних компетенција потребних за живот у савременом друштву; развој и практиковање здравог начина живота, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности; развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине, еколошке етике и заштите животиња; развој способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, квалитетне и ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад и неговање другарства и пријатељства; развијање способности за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву заснованом на поштовању људских и грађанских права, као и основних вредности правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности; формирање ставова, уверења и система вредности, развој личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности држави Србији, поштовање и неговање српског језика и свог језика, традиције и културе српског народа, националних мањина и етничких заједница, других народа, развијање мултикултурализма, поштовање и очување националне и светске културне баштине; развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне и узрастне равноправности, толеранције и уважавање различитости.

Исходи су дефинисани и изведени на основу општих исхода датих у Закону о основама система образовања и васпитања. После завршетка основног образовања и васпитања сва деца и ученици ће: имати усвојен интегрисани систем научно заснованих знања о природи и друштву и бити способни да тако стечена знања примењују и размењују; умети да ефикасно усмено и писмено комуницирају на српском, односно на српском и језику националне мањине и најмање једном страном језику користећи се

разноврсним вербалним, визуелним и симболичким средствима; бити функционално писмени у математичком, научном и финансијском домену; умети да ефикасно и критички користе научна знања и технологију, уз показивање одговорности према свом животу, животу других и животној средини; бити способни да разумеју различите форме уметничког изражавања и да их користе за сопствено изражавање; бити оспособљени да самостално уче; бити способни да прикупљају, анализирају и критички процењују информације; моћи да идентификују и решавају проблеме и доносе одлуке користећи критичко и креативно мишљење и релевантна знања; бити спремни да прихвате изазове и промене уз одговоран однос према себи и својим активностима; бити одговорани према сопственом здрављу и његовом очувању; умети да препознају и уваже људска и дечја права и бити способни да активно учествују у њиховом остваривању; имати развијено осећање припадности сопственој породици, нацији и култури, познавати сопствену традицију и доприносити њеном очувању и развоју; знати и поштовати традицију, идентитет и културу других заједница и бити способни да сарађују са њиховим припадницима; бити способни да ефикасно и конструктивно раде као чланови тима, групе, организације и заједнице.

Чл. 23 – 25. Предлога закона уређени су програми, наставни предмети и развојни план основне школе.

Чл. 26. и 27. Предлога закона дефинисан је школски програм као документ на основу којег се отварају развојни план и укупан образовно-васпитни рад у школи, а који садржи: циљеве школског програма; наставни план по којем школа ради; програме обавезних изборних и изборних предмета по разредима, са начинима и поступцима за њихово остваривање; програм допунске и додатне наставе; програм културне активности школе; програм школског спорта; програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања; програм слободних активности; програм професионалне оријентације; програм здравствене заштите; програм социјалне заштите; програм заштите животне средине; програм сарадње са локалном заједницом; програм сарадње са породицом; програм излета, екскурзија и наставе у природи; програм рада школске библиотеке и начин остваривања других области развојног плана школе који утичу на образовно – васпитни рад.

Посебна новина су индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по индивидуалном образовном плану и који чине прилог школског програма. Када школа остварује школски програм за образовање одраслих, школски програм за музичко образовање, школски програм за балетско образовање, предшколски програм, односно припремни предшколски програм, тада су и ти програми део школског програма.

Школски програм утемељен је на начелима израде школског програма прописаним чланом 27. Предлога закона, а програми који су саставни део школског програма детаљно су уређени чл. 38 – 49. Предлога закона.

Чланом 28. Предлога закона уређено је доношење годишњег плана рада школе.

Чланом 29. Предлога закона дефинисано је трајање основног образовања и васпитања, основног образовања одраслих, основног музичког образовања и васпитања и основног балетског образовања и васпитања, као и трајање музичког и балетског образовања и васпитања за ученике са изразитим музичким, односно балетским способностима.

Чл. 35. и 36. Предлога закона дефинисана је целодневна настава и продужени боравак, као посебни облици образовно-васпитног рада, као и настава за ученике на кућном и болничком лечењу.

Чланом 37. Предлога закона, као новина, уређена је настава код куће и на даљину, чиме је дата могућност да родитељ, односно старатељ организује свом детету основно школско образовање и васпитање код куће. У овом случају школа је у обавези да организује полагање разредних испита из свих предмета у складу са наставним планом и програмом.

На захтев родитеља, односно старатеља настава може да се остварује и као настава на даљину.

Чланом 40. Предлога закона дефинисан је програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања.

Чланом 50. Предлога закона дефинисане су дечје и ученичке организације. Школа може да има своје организације деце и ученика, као и да се повезује са организацијама ван школе као што су: Пријатељи деце Србије, Црвени крст, организација горана, извиђачи, планинари и др.

Чланом 51. Предлога закона, као новина, дефинисано је вођење летописа и представљање рада школе који садржи све писане податке о активностима школе и реализацији образовно-васпитног рада. Школа представља програм у публикацији коју објављује на својој интернет страни до 1. октобра за текућу школску годину, а може је поделити ученицима и у штампаном облику. Наведеним чланом Предлога закона уређена је и дужност школе да има своју интернет страну.

Чл. 54 – 56. Предлога закона уређен је упис деце у школу.

Чланом 57. Предлога закона прописана је одговорност за упис детета у школу и за његово редовно похађање наставе и обављање других школских обавеза.

Чл. 58 – 62. Предлога закона прописано је оптерећење ученика и трајање часа, оцењивање ученика, као и општи успех ученика.

Чланом 63. Предлога закона уређена је додатна подршка у образовању и васпитању за ученика коме је та подршка потребна. Школа је у обавези да за таквог ученика обезбеди отклањање физичких и комуникацијских препрека и зависно од потреба доноси и индивидуални образовни план, у складу са Законом.

Чланом 64. Предлога закона прописано је ослобађање од наставе ученика. Дата је могућност да се ученик привремено или за одређену школску годину ослободи од наставе физичког васпитања у целини или делимично, а ученик основне музичке, односно балетске школе може бити ослобођен наставе изборног предмета у школи, на захтев родитеља, односно старатеља.

Чланом 65. Предлога закона уређено је похваљивање и награђивање ученика који се истиче у учењу.

Чланом 66. Предлога закона прописано је брже напредовање ученика. Ученик који се истиче знањем и способностима може да заврши школу у року краћем од осам година.

Чланом 68. Предлога закона прописан је превоз и исхрана ученика. Ученик има право на бесплатан превоз ако је његово пребивалиште удаљено више од четири километра од седишта школе.

Школа у оквиру школског објекта, у сарадњи са родитељима, организује исхрану за ученике. У договору са јединицом локалне самоуправе и донаторима школа може да обезбеди бесплатну исхрану за све ученике, у целини или делимично.

Чл. 69 – 73. Предлога закона прописане су врсте испита (поправни, разредни, завршни, испит из страног језика и други испити). Као новина, прописано је полагање завршеног испита за ученике који су завршили осми разред, по програму завршног испита за школску годину у којој су завршили осми разред, писаним путем решавањем тестова. Завршним испитом процењује се колико је ученик током осмогодишњег школовања овладао знањима и умењима из наставних предмета из којих ученик полаже завршни испит.

Чланом 74. Предлога закона, као новина, прописано је вредновање квалитета рада школе која се остварује као самовредновање и спољашње вредновање квалитета.

Оствареност стандарда постигнућа ученика у току основног образовања и васпитања проверава се и националним испитивањем на узорку школа и ученика, што је као новина, прописано чланом 75. Предлога закона.

Чланом 76. Предлога закона, као новина, прописано је међународно испитивање.

Чл. 77. и 78. Предлога закона регулисано је право запослених на штрајк, као и да су запослени и штрајкачки одбор који учествују у штрајку дужни да организују и воде штрајк на начин којим се не угрожава безбедност запослених и ученика, имовине, и омогућава наставак рада по окончању штрајка. Запослени остварују право на штрајк под условом да обезбеде минимум процеса рада школе.

Као новина у складу са законом којим се уређује заштита података о личности, одредбом чл. 79 – 88. прописане су евиденције о ученику, успеху ученика, испитима, о образовно-васпитном раду, запосленима, начин прикупљања података за евиденцију, вођење евиденције, обрада података и рокови чувања података у евиденцијама.

Чланом 89. Предлога закона прописане су јавне исправе које издаје основна школа.

Чл. 95 – 98. Предлога закона прописано је признавање страних школских исправа.

Чланом 99. Предлога закона уређено је финансирање делатности школе.

Чланом 100. предвиђена је примена таксативно наведених одредаба овог закона и на основно образовање одраслих.

Чланом 101. Предлога закона уређено је поверавање послова државне управе аутономној покрајини, и то: остваривање образовно-васпитног рада на језику и писму националне мањине, односно двојезично и за мање од 15 ученика уписаних у први разред; признавање стране школске исправе; поступак признавања стране школске исправе; вођење евиденције и чување документације о признавању стране школске исправе.

Чланом 102. Предлога закона прописане су казнене одредбе које се односе на прекршајну одговорност школе, директора, односно одговорног лица у школи, ако школа: обави испит супротно одредбама овог закона; не води

прописану евиденцију или евиденцију води супротно одредбама овог закона; изда јавну исправу супротно одредбама овог закона.

Одредбом члана 103. Предлога закона, прописано је да ће школа ускладити своју организацију и опште акте са одредбама овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Одредбама члана 104. Предлога закона прописано је да ће се на основу овлашћења из овог закона, у року од две године од дана почетка примене овог закона донети подзаконски акти којима се уређују: ближи услови за остваривање програма образовно-васпитног рада на страном језику, односно двојезично (члан 12. став 8); ближи услови организовања целодневне наставе и продуженог боравка (члан 35. став 3); начин организовања наставе за ученике на дужем кућном и болничком лечењу (члан 36. став 4); ближи услови за остваривање и начин осигурања квалитета и вредновање наставе код куће и на даљину (члан 37. став 9); ближи услови за утврђивање листе лица обучених за превенцију и интервенцију у случају насиља, злостављања и занемаривања и других облика ризичног понашања и листе школа које су својим активностима постале примери добре праксе у спровођењу програма заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програма превенције других облика ризичног понашања (члан 40. став 6.); ближи услови за утврђивање листе лица компетентних у области инклузивног образовања и васпитања и листе школа које су својим активностима постале примери добре праксе у спровођењу инклузивног образовања и васпитања (члан 63. став 7.); врсте диплома, односно награда и ближи услови за њихово додељивање (члан 65. став 4); услови и поступак напредовања ученика (члан 66. став 4); ближи услови за спровођење националног испитивања (члан 75. став 6); врсте, назив, садржај образаца и начин вођења евиденције (члан 86. став 3) и садржај образаца јавних исправа (члан 89. став 7).

Подзаконски акти донети до ступања на снагу овог закона примењиваће се, ако нису у супротности са овим законом, до доношења подзаконских аката на основу овог закона.

Влада ће, у року од 60 дана, од дана ступања на снагу овог закона, образовати Комисију за верску наставу у школи с циљем обезбеђивања континуитета рада Комисије.

Чланом 105. Предлога закона уређен је престанак важења Закона о основној школи („Службени гласник РС”, бр. 50/92, 53/93 – др. закон, 67/93 – др. закон, 48/94 – др. закон, 66/94 – УС, 22/02, 62/03 – др. закон, 64/03 – др. закон, 79/05 – др. закон и 101/05 – др. закон).

Одредбом члана 106. Предлога закона прописано је овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а примењује се почев од школске 2013/2014. године.

IV. СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити додатна средства у буџету Републике Србије, односно буџету аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе.

V. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ

Разлог за доношење овог закона, и то по хитном поступку је чињеница да је повучен из скупштинске процедуре током јула 2012. године, заједно са Предлогом закона о средњем образовању и васпитању и Предлогом закона о образовању одраслих. Упоредо са припремом овог закона за поновно

упућивање на усвајање Народној скупштини, извршене су измене и допуне и Закона о основама система образовања и васпитања, а припремљени су и закони из области средњег образовања и образовања одраслих који се поново упућују на усвајање Народној скупштини. Сви посебни закони истовремено су усклађени и са Стратегијом која је донета током 2012. године, и чине сет закона из области образовања, са повезаном тематиком, па би било неопходно да се разматрају и усвајају сви заједно, на истој седници Народне скупштине. Важно је да ови закони буду усвојени и објављени што пре, како би образовне установе могле да се припреме за почетак нове школске године.